

Житник О.М.

Національна академія державного управління при Президентіві України

Гриценко А.А.

Міністерство оборони України

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

Стаття присвячена визначенню та науковому обґрунтуванню пріоритетних напрямів щодо моделей формування державної політики національної безпеки. Аналізуються традиційні підходи формування державної політики, а також сучасні виклики та умови, в яких проводиться таке формування. Пропонуються шляхи модернізації, оптимізації та гармонізації механізмів формування державної політики національної безпеки із системою державного стратегічного планування через призму прогностичної та інформаційно-аналітичної діяльності. Обґрунтовується необхідність збільшення часових горизонтів державного стратегічного прогнозування та формування альтернативних моделей майбутнього, яке створюється прийняттям державних політичних рішень сьогодні.

Згруповано у науковому аспекті авторський погляд на парадигму формування державної політики національної безпеки. Систематизується та обґрунтовується зміст таких основних компонентів знань у сфері національної безпеки, як формування державної політики, державне стратегічне планування, державне стратегічне прогнозування, прогностична діяльність та довгострокове передбачення. Пропонуються авторські шляхи розв'язання таких завдань, посилення відповідних компонентів знаннями та нормативно-правового регулювання в Україні.

Ключові слова: держава, державна політика, механізми формування державної політики, аналіз політики, національна безпека, державне стратегічне планування, стратегічне прогнозування.

Постановка проблеми. Світ переживає чергову трансформацію глобального управління, яка супроводжується стрімким розвитком технологій та тягне за собою суттєві та важко прогнозовані геополітичні зміни. Фундаментально змінюється світова політична арена та механізми формування державної політики, які, в свою чергу, є концентрованою похідною економіки, по-іншому формуються воєнно-політичні та економічні альянси.

Світовий порядок, утворений після розпаду Радянського Союзу, витримав стратегічну паузу та наразі зазнає кардинальних змін. Руйнуються норми міжнародного права, які були засновані на визнанні чинних кордонів, взаємоповазі до національних суверенітетів та демократичних систем урядування.

Країни, що перебували поза межами євроатлантичного безпекового простору та відігравали мінімальну роль у формуванні чинних правил, ставлять під сумнів доцільність існування нинішнього світового порядку (політичного та економічного) та намагаються просувати нову систему глобальних відносин з урахуванням власних інтересів.

Для досягнення своїх цілей геополітичні актори дедалі активніше розширюватимуть інструменти застосування сили, що призведе до зростання рівня загроз світовій безпеці. У цих умовах створюватиметься вакуум безпеки, який нівелюватиме грані між війною та миром. Знижуватиметься поріг застосування військової сили стосовно більш слабких демократичних держав.

Нові методи збору, обробки та передачі інформації, як ніколи раніше, об'єднали регіони світу та надали подіям глобального виміру. Водночас надмірний вплив інформації на суспільство руйнує почуття захищеності людини, посилює невпевненість в своєму майбутньому. У такій ситуації традиційні методи управління національною безпекою та відповідні механізми формування державної політики національної безпеки поступово втрачають свою ефективність та потребують адаптації до нових реалій. Колишні правила глобального управління змінені, але залишено важливі константи. Для Заходу, який керується логікою розширення власних сфер впливу, Україна – важливий засіб стримування Кремля. Невключення

України до сфери впливу Заходу (НАТО та ЄС), залишитися для Москви ключовим, в частині що стосується геополітичного та соціокультурного виживання.

Глобалізація суспільства, споживацьке ставлення до природного середовища, стрімкий розвиток нових технологій, поширення зброї масового ураження та новітніх засобів збройного протидіювання, занепад та фрагментація окремих держав, зростання рівня націоналізму та інші суттєві фактори розвитку людства, загрожують появою війн та конфліктів нового типу, які перебуватимуть поза межами людського контролю та розуміння. Наша держава, знаходячись за Семюелом Гантінгтоном, на перехресті цивілізацій, постійно піддається деструктивному впливу недружніх сил, які перешкоджають демократичному розвитку України та історичному вибору її народу. У зв'язку з цим, зростає актуальність вироблення нових механізмів формування державної політики національної безпеки з метою передчасного реагування держави на майбутні виклики та загрози.

Ця обставина визначає зв'язок загальної проблеми з найбільш важливими науковими та практичними завданнями досліджень механізмів формування державної політики національної безпеки. Адже затримка у зміні традиційних підходів до усвідомлення та навіть часткового розуміння забезпечення національної безпеки держави, призведе до вкрай негативного стану справ в Україні, які, цілком ймовірно, наблизять її до класичного цугцвангу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Основними засадами формування державної політики в західному науковому полі проводилися такими дослідниками як Т. Англєрид, А. Андерсен, І. Артїм, Р. Кальєуранд [1], Г. Алмонд, Дж. Пауєлл, К. Стром, Р. Далтон [2], П. Браун [3], Л. Веймер, Р. Вайнїнг [4], Г. Вайс [5], Е. Ведунг [6], А. Пал [7], Г. Райт [8] та Е. Янг, Л. Куїнн [9]. В той же час, вітчизняними дослідниками найбільшу увагу приділено аналізу та впровадженню державної політики в Україні, зокрема М. Бебїк [10], Д. Бакуменко [11], В. Романов, О. Рудїк, Т. Брус [12], Р. Нижник, Д. Дубенко, І. Мельниченко, Г. Плахотнюк, П. Мосов, А. Машков [13–14], В. Романов, О. Рудик, Т. Брус [15], В. Тертичка [16] та Г. Ситник, В. Смолянюк, М. Шевченко [17].

Незважаючи на значну кількість наукових розробок та досліджень, в яких розглядаються актуальні питання ефективності державного управління національною безпекою, методологїй аналізу та впровадження державної політики

національної безпеки, маємо констатувати, що ще обмаль праць в яких би розглядалися та виділялися концептуальні засади саме механізмів формування державної політики національної безпеки, які б корелювалися через призму гармонізації з прогнозною діяльністю та економічних спроможностях держави.

Постановка завдання. Основоположними та базовими цінностями держави є людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека [18]. Констатуючи факт турбулентності подій сьогодення і глибокі зрушення в сфері національної безпеки і оборони України протягом 2013–2019 років, набуває необхідності концептуальний та методологїчний перегляд механізмів формування державної політики національної безпеки держави. Враховуючи аксіому «рішення-наслідок», процес формування державної політики національної безпеки повинен бути повністю гармонізовано з системою державного стратегїчного планування та прогнозування, з метою уяви гіпотетичної моделі прогнозного майбутнього, як результату вибраних прїоритетів сучасності та прийнятих рішень сьогодення.

Механїзм формування державної політики національної безпеки України є ключовим, який повинен ґрунтуватися на багатогранних аспектах умовної моделі майбутнього та стратегїчної візїї розвитку держави. Такий майбутній стан відповідно перебуватиме в безпековому середовищі, яке в свою чергу, важливо прогнозувати.

Ураховуючи викладене, традиційні механїзми формування державної політики національної безпеки, з огляду на безпекову ситуацію в регіоні, потребують відповідних суттєвих та якісних змін. Моделі, що використовуються з часів набуття Україною статусу суверенної держави, не враховують чисельні аспекти сучасності, стали застарїлими та неактуальними. Композитарїй механїзмів формування державної політики національної безпеки, заснований на радянському минулому та трансформований під впливом західної наукової думки, сформував деструктивну модель, яка в умовах сьогодення не здатна на випередження раціонально та якісно забезпечити безпеку базових цінностей держави, та, як наслідок, призвести до вимушеної втрати елементів державності.

Аналізуючи та узагальнюючи праці зазначених авторів та зміст інших джерел і публікацій, метою дослідження є пошук нових концептуальних та методологїчних підходів до процесів формування державної політики національної безпеки, зокрема системного пошуку шляхів удосконалення гармо-

нізації цього питання з системою стратегічного планування та прогнозування держави.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Базовими цінностями існування будь-якої держави є забезпечення безпеки та процвітання її громадян. Йдеться про довгострокову перспективу – сталий розвиток суспільства, його добробут, збереження суверенітету та територіальної цілісності. З калейдоскопічним минулим, небезпечним сьогоденням та невідомим майбутнім Україна в очікуванні наступного десятиліття.

Демократичний розвиток суспільства України неможливий без створення ефективної системи державного стратегічного планування та прогнозування, яка тісно пов'язана з формуванням та впровадженням державної політики національної безпеки.

Відсутність належного досвіду планування державної політики національної безпеки, слабка методологічна база та інституційна неспроможність органів влади щодо її впровадження, стали причинами чисельних помилок, результати яких безпосередньо вплинули та продовжуватимуть впливати на українське суспільство.

Інститут держави, який існує на сьогоднішній час, має цілу низку властивостей, які вважаються само собою зрозумілими. В сучасних умовах держава являє собою модель «корпорації» – з власною юридичною особою та управлінським апаратом. Така суб'єктність має чітко визначені межі діяльності, впливу та відповідальності, а її існування легітимне лише за умови визнання іншими «державами-корпораціями».

Зваживши на обставини кризи міжнародних інституцій та держав у традиційному виді, можливо стверджувати про занепад такої форми організації політичної спільноти під управлінням уряду як «держава», та поступове формування парадигми «держави-корпорації». Такий процес відбувається за причин втрати державою легітимності через її нездатність виконувати взяті на себе зобов'язання з підтримки безпеки та забезпечення суспільства соціальними благами. Занепад «держави» в найближчому майбутньому може привести до радикальної трансформації всього сучасного світу. Світ зіткнеться з періодом часу, в якому майбутнє визначатимуть сили не обмежені жодним порядком.

В таких умовах необхідність формування нової парадигми впровадження державної політики національної безпеки набуває певного значення. Розроблення та реалізація державної політики національної безпеки повинна корелюється під впливом соціально-економічних та суб'єктивних

чинників, визначення та врахування яких, є обов'язковою умовою якісного її розроблення та ефективного впровадження.

Ключовими проблемами, що супроводжують розроблення та впровадження державної політики національної безпеки, є такі [19]:

(1) Хто і як визначає цілі і розробляє державну політику?

(2) Як здійснюється і хто оцінює результати державної політики?

(3) Якою має бути державна політика?

(4) Які відносини складаються між різними учасниками процесу розробки державної політики і яке ставлення населення до офіційної державної стратегії і політичного курсу?

Відповідно до Конституції України [18] Президент України, як гарант держави забезпечує державну незалежність, національну безпеку і правонаступництво держави. Процес формування державної політики національної безпеки започатковується Радою національної безпеки і оборони України [21], до компетенції якої належить внесення пропозицій Президентові України щодо реалізації засад внутрішньої і зовнішньої політики у сфері національної безпеки і оборони.

Рада національної безпеки і оборони України розробляє та розглядає на своїх засіданнях питання, які відповідно до Конституції та законів України, Стратегії національної безпеки України, Военної доктрини України належать до сфери національної безпеки і оборони, та подає пропозиції Президентові України, який приймає рішення щодо:

(1) визначення стратегічних національних інтересів України, концептуальних підходів та напрямів забезпечення національної безпеки і оборони у політичній, економічній, соціальній, военній, науково-технологічній, екологічній, інформаційній та інших сферах;

(2) проектів державних програм, доктрин, законів України, указів Президента України, директив Верховного Головнокомандувача Збройних Сил України, міжнародних договорів, інших нормативних актів та документів з питань національної безпеки і оборони;

(3) удосконалення системи забезпечення національної безпеки та організації оборони, утворення, реорганізації та ліквідації органів виконавчої влади у цій сфері;

(4) проекту закону України про Державний бюджет України та пропозицій до Бюджетної декларації по статтях, пов'язаних із забезпеченням національної безпеки і оборони України.

Водночас Рада національної безпеки і оборони України забезпечує і контролює надходження та опрацювання необхідної інформації, її збереження, конфіденційності та використання в інтересах національної безпеки України, аналізу на її основі стану і тенденції розвитку подій, що відбуваються в Україні і в світі, визначення потенційних та реальних загроз національним інтересам України.

Ураховуючи зазначене, вважається доцільним підкреслити, що саме «аналіз стану і тенденцій розвитку подій» являє собою прогнозну діяльність, яка повинна бути тісно пов'язана з державним стратегічним прогнозуванням та плануванням. На підставі результатів зазначених аналізів повинні формуватися державні стратегічні документи, які стануть дороговказом розвитку України у майбутньому.

Горизонти планування у сфері національної безпеки і оборони України визначено вимогами Закону України «Про національну безпеку України» [22] та поділяються на довгострокове (понад п'ять років), середньострокове (до п'яти років) та короткострокове (до трьох років).

Документами довгострокового планування є Стратегія національної безпеки України, Стратегія воєнної безпеки України, Стратегія громадської безпеки та цивільного захисту України, Стратегія розвитку оборонно-промислового комплексу України, Стратегія кібербезпеки України та Національна розвідувальна програма.

Документами середньострокового планування є інші стратегічні документи, програми щодо розвитку складових сектору безпеки і оборони.

Короткострокове планування передбачає щорічне розроблення планів утримання та розвитку (діяльності) складових сектору безпеки і оборони, основних показників державного оборонного замовлення (на трирічний період), у яких визначаються завдання щодо реалізації документів довгострокового і середньострокового планування.

У таблиці 1 наведено аналіз державних стратегічних документів у частині, що стосується горизонтів планування.

Слід зауважити, що оновлення таких документів здійснюється виключно з початком каденції нового Президента України. Враховуючи, що довгострокова перспектива є горизонтом планування понад п'ять років, горизонти планування більшості стратегічних документів України обмежуються 5 роками – 2020 рік.

Разом з тим у державі не створено системи державного стратегічного прогнозування, та відповідно, горизонти прогнозування не визначено жодним керівним документом.

Державне стратегічне прогнозування повинно проводити аналіз взаємного впливу чинників таких як, наприклад, економіки та демографії, освіти та військової сфери, охорони здоров'я тощо, та прогнозувати розвиток цих взаємних впливів у довгостроковій перспективі.

Відповідно до проведеного аналізу документів [22–28], зазначені стратегічні документи є планами впровадження державної політики національної безпеки, з викликами, загрозами та сценаріями суто воєнного характеру, які не враховують чисельні аспекти політичного, економічного, соціального, науково-технологічного, екологічного, інформаційного характеру, а

Таблиця 1

Порівняльний аналіз часових горизонтів національних стратегічних документів

Нормативний документ	Часовий горизонт, рік
Стратегія національної безпеки і оборони України [22]	Документи довгострокового планування
Воєнна доктрина України [23] (основні положення Воєнної доктрини є похідними від Стратегії національної безпеки України)	
Стратегія воєнної безпеки України (розроблятиметься за результатами проведення оборонного огляду в 2019 році)	
Стратегія громадської безпеки та цивільного захисту України (розроблятиметься за результатами огляду громадської безпеки та цивільного захисту в 2019 році)	
Стратегія розвитку оборонно-промислового комплексу України на період до 2028 року [24]	2028
Стратегія кібербезпеки України [25]	Документи довгострокового планування
Національна розвідувальна програма	
Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020» [26]	2020
Аналітична доповідь до Щорічного Послання Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2018 році» [27]	середньо- та довгострокова перспектива – 2023 +
Стратегічний оборонний бюлетень [28]	2020

якщо й частково враховують, то відсутній прогностичний аналіз композитарію всіх цих чинників, який відповідатиме національним інтересам України.

Відповідно до Указу Президента України «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 16 травня 2019 року «Про організацію планування в секторі безпеки і оборони України» [29] ініційовано провести такі огляди:

- оборонний;
- громадської безпеки та цивільного захисту;
- стану кіберзахисту критичної інформаційної інфраструктури, державних інформаційних ресурсів та інформації;
- загальнодержавної системи боротьби з тероризмом;
- розвідувальних органів України.

На вимогу зазначеного Указу Президента України, відповідні центральні органи виконавчої влади, відповідальні за проведення оглядів, на протязі чотирьох місяців повинні відпрацювати висновки з оцінки безпекового середовища на середньострокову перспективу (до 5 років) на глобальному, регіональному та національному рівнях, та надати їх Секретареві Ради національної безпеки і оборони України та Національному інституту стратегічних досліджень [21]. Тобто, за результатами проведеної роботи планується розробити документ, який міститиме висновки з оцінки безпекового середовища 2024 року. Вважається за доцільне зазначити, що відповідно державних нормативних актів наступне дослідження безпекового середовища проводитиметься лише на початку наступної каденції Президента України, тобто у 2024 році.

На відміну від національного наукового мислення, західну наукову думку націлено не на опис майбутнього, а на його формування та управління, для реалізації стану якого і формується державна політика у всіх сферах життя. У західних країнах зазначене питання підняте на досить високий науковий рівень і горизонти опису (формування) майбутнього безпекового середовища сягають поколіннями – 25 років. При цьому слід зауважити, що не зважаючи на те, що кожна країна бере участь в різноманітних політичних, військових та військово-політичних союзах (альянсах), кожна має власне уявлення про майбутнє безпекове середовище з власними часовими показниками стратегічних передбачень, що представлено у відповідних стратегічних документах наведених у таблиці 2.

Порівняльний аналіз часових горизонтів стратегічних документів провідних країн, що визначають майбутнє безпекове середовище

Держави / міжнародні організації	Часовий горизонт огляду майбутнього безпекового середовища, рік	
The Five Eyes Intelligence Community	США	2045
	Великобританія	2035
	Канада	2013–2040
	Австралія	2035
Європейський Союз	Нова Зеландія	2030
	ФРН	2045+
НАТО	Польща	2035
	Україна	2025
	Україна	2020

Слід зазначити, що процеси державного планування та прогнозування повинні мати характер безперервності. У провідних країнах заходу, як на державному рівні так і в оборонних відомствах, існують відповідні структури на які покладено завдання прогностичної діяльності. Вони проводять постійну та безперервну роботу над оновленням розробленої моделі та уяви майбутнього, сформованого відповідними стратегічними документами та прийнятими управлінськими рішеннями (управління майбутнім).

Так, подальшими напрямками та розвідками наукових досліджень у цьому науковому полі можуть бути:

- розроблення категоріально-понятійного апарату;
- розроблення методології опису майбутнього середовища, в тому числі безпекового;
- розвиток аналітично-прогностичної діяльності у державі;
- дослідження широкого спектру питань щодо формування нової науки, яка з метою формування (управління) моделлю майбутнього, проводитиме відповідний аналіз впливу аспектів діяльності держави на майбутнє середовище;
- розроблення документа «Майбутнє України 2045+» (відкрита та закрита частина), який стане основною детермінантною формування державної політики національної безпеки.

Водночас тенденції та вимоги сучасності ставлять систему управління національною безпекою держави в такі умови, що на сьогодні практично відсутня наука, яка б займалася цією сферою діяльності. Відсутні відповідні експерти та фахівці з цих питань, освітні заклади. Така наука стоїть на перетині суміжних.

Крім того, зазначений в дослідженні концептуальний підхід формування державної політики національної безпеки України може стати основою розробки та моделювання міжнародних відносин, як складової системи стратегічного управління у сфері національної безпеки України.

Ураховуючи викладене, пропонується:

– створити в Україні систему державного стратегічного прогнозування та планування, яка охопить всю сферу діяльності держави, базуватиметься на моделі майбутнього безпекового середовища та відповідатиме національним інтересам держави;

– розробити проект закону України «Про державне стратегічне прогнозування та планування», передбачивши часові горизонти прогнозування майбутнього – не менше 25 років.

Висновки. Зростає необхідність у встановленні логічних та константних параметрів процесу формування державної політики національної безпеки. Державне стратегічне прогнозування (передбачення) майбутніх результатів впровадження державної політики національної безпеки, яка сформована в минулому, повинно стати

основною детермінантною та відправним інструментом її формування.

Відповіді на основні проблеми формування державних політик, в цілому, потрібно шукати в кризі, як системі структур аргументів. Держава – це цілісність оборонних та суспільних інституцій. Деякі з них втрачають свою нормативно-ціннісну вагомість, перестають сприйматися як значущі та прикладні форми забезпечення соціального життя. Цей шаблон має бути розірвано. Відповідно, вже нині Україна зобов'язана розпочати проведення ряду взаємопов'язаних і узгоджених між собою конструктивних змін щодо створення дієвого механізму для реалізації та забезпечення національної безпеки. Ці реформи мають стати каталізатором інженерії миру, становлення держави та протидій майбутнім викликам та загрозам. Відповіді на такі виклики та загрози можна знайти лише в рамках стратегічно орієнтованої національної політики розвитку, зміни філософії, що лежить в площині економічної поведінки в Україні та поширенні «культури довго строковості» серед управлінців усіх рівнів.

Список літератури:

1. Англєрид Т., Андерсен А., Артим І., Кальєоранд Р., Дегтяр А. Оцінювання державних політики та програм: Методичні вказівки до вступного курсу з оцінювання – теорія і практика. Київ, 2003. 152 с.
2. Алмонд Г., Пауэлл Дж., Стром К., Далтон Р. Сравнительная политология сегодня: Мировой обзор. Москва, 2002. 537 с.
3. Браун П. Посібник з аналізу державної політики. Київ, 2000. 243 с.
4. Веймер Д.Л., Вайнінг Е.Р. Аналіз політики: концепції, практика. Київ, 1998. 654 с.
5. Вайс К.Г. Оцінювання: методи дослідження програм та політики. Київ, 2000. 671 с.
6. Ведунг Е. Оцінювання державної політики. Київ, 2003. 350 с.
7. Пал Л.А. Аналіз державної політики. Київ, 1999. 422 с.
8. Райт Г. Державне управління. Київ, 1994. 191 с.
9. Янг Е., Куїнн Л. Як написати дієвий аналітичний документ у галузі державної політики. Київ, 2003. 75 с.
10. Бебик В. Політичний маркетинг і менеджмент. Київ, 1996. 144 с.
11. Бакуменко В. Формування державно-управлінських рішень: проблеми теорії, методології, практики: Монографія. Київ, 2000. 328 с.
12. Вступ до аналізу державної політики. Київ, 2001. 238 с.
13. Нижник Н., Дубенко С., Мельниченко В., Плахотнюк Н., Мосов С. Державне управління в Україні: організаційно-правові засади. Київ, 2002. 164 с.
14. Нижник Н., Машков О. Системний підхід в організації державного управління. Київ, 1998. 160 с.
15. Романов В., Рудик О., Брус Т. Вступ до аналізу державної політики. Київ, 2001. 235 с.
16. Тертичка В. Державна політика: аналіз та здійснення в Україні. Київ, 2002. 750 с.
17. Ситник Г., Смолянюк В., Шевченко М. Геополітичний аналіз та прогнозування. Київ, 2015. 180 с.
18. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР / *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 21.05.2019).
19. Валецький О. Деякі стратегічні напрями реформування політичної системи українського суспільства. Суспільні реформи та становлення громадянського суспільства в Україні: Матеріали наук.-практ. конф. / за заг. ред. В. Лугового, В. Князева. Київ, 201. С. 32–34.
20. Про Раду національної безпеки і оборони України від 5 березня 1998 р. № 183/98-ВР / *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/183/98-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 21.05.2019).
21. Про національну безпеку України від 21 червня 2018 р. № 2469-VIII / *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19> (дата звернення: 21.05.2019).
22. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 6 травня 2015 р. «Про стратегію національної безпеки і оборони України» : Указ Президента України від 26 травня 2015 р. № 287/2015 / *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/287/2015> (дата звернення: 21.05.2019).

23. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 2 вересня 2015 р. «Про нову редакцію Воєнної доктрини України»: Указ Президента України від 24 вересня 2015 р. № 555/2015 / *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/555/2015> (дата звернення: 21.05.2019).

24. Про схвалення Стратегії розвитку оборонно-промислового комплексу України на період до 2028 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 20 червня 2018 р. / *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/442-2018-%D1%80> (дата звернення: 21.05.2019).

25. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 27.01.2016 «Про Стратегію кібербезпеки України»: Указ Президента України від 15 березня 2016 р. № 96/2016 / *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/96/2016> (дата звернення: 21.05.2019).

26. Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020»: Указ Президента України від 12 січня 2015 р. № 5/2015 / *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/5/2015> (дата звернення: 21.05.2019).

27. Аналітична доповідь до Щорічного Послання Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2018 році». Київ, НІСД, 2018. 688 с.

28. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 20 травня 2016 р. «Про Стратегічний оборонний бюлетень України»: Указ Президента України від 6 червня 2016 р. № 240/2016 / *Президент України*. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/2402016-20137> (дата звернення: 17.09.2018).

29. Про організацію планування в секторі безпеки і оборони України: рішення Ради національної безпеки і оборони України від 16 травня 2019 р.: Указ Президента України від 16 травня 2019 р. № 225/2019 / *Верховна Рада України*. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/2402016-20137> (дата звернення: 17.09.2018).

КОНЦЕПТУАЛЬНЫЕ И МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ФОРМИРОВАНИЯ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ПОЛИТИКИ НАЦИОНАЛЬНОЙ БЕЗОПАСНОСТИ

Статья посвящена определению и научному обоснованию приоритетных направлений касаемых моделей формирования государственной политики национальной безопасности. Анализируются традиционные подходы формирования государственной политики, а также современные вызовы и условия, в которых проводится такое формирование. Предлагаются пути модернизации, оптимизации и гармонизации механизмов формирования государственной политики национальной безопасности с системой государственного стратегического планирования через призму прогнозной и информационно-аналитической деятельности. Обосновывается необходимость увеличения временных горизонтов государственного стратегического прогнозирования и формирования альтернативных моделей будущего, которое создаётся принятием государственных политических решений сегодня.

Сгруппированы с научной точки зрения авторский взгляд на парадигму формирования государственной политики национальной безопасности. Систематизируется и обосновывается содержание таких основных компонентов знаний в сфере национальной безопасности, как формирование государственной политики, государственное стратегическое планирование, государственное стратегическое прогнозирование, прогнозная деятельность и долгосрочное предвидение. Предлагаются авторские пути решения таких задач, усиление соответствующих компонентов знаниями и нормативно-правового регулирования в Украине.

Ключевые слова: государство, государственная политика, механизмы формирования государственной политики, анализ, национальная безопасность, государственное стратегическое планирование, стратегическое прогнозирование.

CONCEPTUAL AND METHODOLOGICAL FRAMEWORK OF NATIONAL SECURITY STATE POLICY-MAKING

The article focuses on definition and scientific basis for priorities for the models of national security state policy-making. Traditional approaches of state policy-making, modern challenges and conditions in which it is being implemented are analyzed. The ways of modernizing, optimizing and harmonizing national security state policy-making with the state strategic planning system are suggested within the forecasting, information and analytical activities. The need of expanding the state strategic planning time horizons and shaping the alternative models of the future which is created by today's state political decisions is substantiated.

Authors' vision of the national security state policy-making paradigm is grouped from a scientific perspective. The sense of the main components of knowledge in the area of national security such as state policy-making, state strategic planning, state strategic forecasting, forecasting activities and long-term forecasting is systemized and substantiated. The ways of solving such issues, strengthening the above components with knowledge and regulatory framework in Ukraine are suggested by the authors.

Key words: state, state policy, state policy-making mechanisms, policy analysis, national security, state strategic planning, strategic forecasting.